

DZIAŁANIA EDUKACYJNE INSPEKCJI TRANSPORTU DROGOWEGO

EDUCATIONAL ACTIVITIES OF THE ROAD TRANSPORT INSPECTION

Bartosz Rażny*

Kamil Domagała**

ABSTRACT

The aim of this article is to describe educational activities concerning improvement of road safety taken by the [Polish] Road Transport Inspection. In order to build awareness of our society some actions should be taken at the earliest age and involve many different institutions, not only schools. The authors show how the Road Transport Inspection fulfils this assumption by creating “Bezpieczna Szkoła Krokodylka Tirka” (“Crocodile Tirek’s School of Safety”), organising lessons about road safety in hospitals, high schools or lectures on conferences, fairs and other events concerning transportation, logistics and shipping. The Engagement of the Road Transport Inspection in education and media campaigns involving road safety has been discussed in the range of years 2018-2020 and it shows the dynamic development of the unit on this field. Our analysis indicates that the most

* mgr Bartosz Rażny, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie; correspondence address: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron”, ul. Krupnicza 3, 31-123 Kraków, Poland

** mgr Kamil Domagała, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie; correspondence address: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron”, ul. Krupnicza 3, 31-123 Kraków, Poland

effective in education is combination of both theory and practise or sharing by officers, their knowledge and work experience with the audience. The biggest challenge, on the contrary, is to bring all this activities to the Internet, which is necessary especially because of coronavirus pandemic.

KEYWORDS

education for road safety, Road Transport Inspection, road safety culture

ABSTRAKT

Artykuł opisuje działania edukacyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym podejmowane przez Inspekcję Transportu Drogowego. Budowanie świadomości społecznej powinno rozpoczynać się już od najmłodszych lat i angażować różne instytucje państwa, nie tylko szkołę. Autorzy omawiają wychodzące z tego założenia działania Inspekcji Transportu Drogowego, takie jak „Bezpieczna Szkoła Krokodylka Tirka”, lekcje bezpieczeństwa w szpitalach, szkołach średnich, a także prelekcje podczas konferencji, targów czy wydarzeń branży transportu, logistyki i spedycji. Aktywność Inspekcji Transportu Drogowego pod kątem zaangażowania w akcje edukacyjne i kampanie medialne dotyczące kultury bezpieczeństwa ruchu drogowego została również pokrótce omówiona w perspektywie lat 2018–2020, co ukazuje dynamikę rozwoju formacji na tym polu. Analiza pozwala stwierdzić, że w działaniach edukacyjnych Inspekcji Transportu Drogowego szczególnie cenne jest łączenie teorii i praktyki oraz dzielenie się przez funkcjonariuszy fachową i popartą doświadczeniem zawodowym wiedzą ze słuchaczami w różnym wieku. Wyzwaniem zaś, częściowo już podjętym, pozostaje konieczność przeniesienia aktywności do Internetu z powodu pandemii koronawirusa.

SŁOWA KLUCZOWE

edukacja dla bezpieczeństwa ruchu drogowego, Inspekcja Transportu Drogowego, kultura bezpieczeństwa ruchu drogowego

WPROWADZENIE

Pośród współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych w czasie pokoju na główny plan wysuwają się te związane z rozwojem ruchu drogowego. Wskazuje się, że są one jedną z głównych przyczyn wszystkich urazów, które z kolei są

trzecią przyczyną zgonów na świecie¹. Wypadki drogowe stanowią również ponad 20% ogółu zgonów w Polsce i główną przyczynę śmierci młodych Polaków w grupie wiekowej od 10 do 20 roku życia. Na polskich drogach co rok ginie około 3 tys. osób, a ponad 11 tys. ponosi obrażenia². Człowiek uczestniczy w ruchu drogowym codziennie – jako pieszy, kierowca, pasażer. Zagrożenia, z którymi się spotyka determinują potrzebę ich poznawania oraz przygotowania na sytuacje, w których występują³.

Wyzwaniem pozostaje tworzenie kultury bezpieczeństwa i podnoszenie jej jakości, m.in. poprzez kształtowanie prawidłowych wzorców ludzkich zachowań. Pomagają w tym działania edukacyjne i prewencyjne. Jedną z instytucji zaangażowanych w działalność edukacyjną w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa ruchu drogowego jest Inspekcja Transportu Drogowego. W artykule zostaną wskazane inicjatywy podejmowane przez tę formację w celu podnoszenia bezpieczeństwa na polskich drogach. Są to przede wszystkim akcje skierowane do dzieci i młodzieży, ale również do wszystkich osób związanych z branżą transportu, logistyki i spedycji.

PREWENCJA I EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO

Od wielu lat prowadzone są różne badania dotyczące poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Przez lata powstało wiele modeli oddziaływania na bezpieczeństwo na drogach⁴. Jedną z recept na poprawę sytuacji jest tzw. system 4E (*education* – nauczanie przepisów ruchu drogowego oraz praktycznych umiejętności zachowania na drodze i prowadzenia pojazdu; *engineering* – rozbudowa infrastruktury dróg i pojazdów; *enforcement* – kontrola oraz sankcjonowanie naruszeń; *emergency* – pomoc)⁵. O większości wypadków decyduje czynnik ludzki, dlatego potrzebne są

¹ M. Goniewicz, K. Goniewicz, *Wypadki drogowe w Polsce – czynniki sprawcze i zapobieganie*, „Bezpieczeństwo Pracy: Nauka i Praktyka” 2010, nr 9, s. 17.

² Polska Izba Ubezpieczeń, *Strategia poprawy bezpieczeństwa drogowego w Polsce*, Warszawa 2017, s. 4.

³ B. Kaczmarczyk, P. Dobrowolski, M. Dąbrowska, *Wybrane aspekty edukacji dla bezpieczeństwa*, Toruń 2018, s. 11.

⁴ Por. OECD, *Road Transport Research. Road Safety Principles and Models: Review of Descriptive, Predictive, Risk and Accident Consequence Models*, OCDE/GD(97)153, Paris 1997.

⁵ R.A. Stefański, *Bezpieczeństwo w ruchu drogowym – rekomendowane kierunki a oczekiwania społeczne*, [w:] *Prewencja policji. Perspektywy i wyzwania*, Warszawa 2015, s. 21.

zmiany zachowań uczestników ruchu, a w przypadku dzieci – wyrobienie świadomości zagrożenia i ukształtowanie prawidłowych wzorców postępowania. Potrzeba kształtowania świadomości społecznej zagrożenia i odpowiednia edukacja pozostaje więc kwestią priorytetową.

Znalazło to odzwierciedlenie w programach działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na szczeblu zarówno krajowym, jak i unijnym. *Strategia Rozwoju Kraju 2020* jako jedno z działań w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego wskazuje usprawnianie form i kanałów komunikacji ze społeczeństwem⁶. Jednym z filarów *Narodowego Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2013–2020* jest z kolei poprawa zachowania uczestników ruchu⁷. Wśród szeregu proponowanych działań zaradczych poczesne miejsce zajmują działania edukacyjne. Również inicjatywy na poziomie wspólnotowym, np. opracowane przez Komisję Europejską kierunki polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2011–2020⁸, wskazują potrzebę zintegrowanego podejścia do bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także zwracają uwagę na konieczność poprawy edukacji i szkolenia użytkowników europejskich dróg. Pożądanym efektem działań edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego są zmiany w codziennym zachowaniu uczestników ruchu, objawiające się zwiększoną odpowiedzialnością, poszanowaniem prawa i zasad ruchu drogowego.

W skuteczne kształtowanie świadomości społecznej powinno być zaangażowanych wiele podmiotów z różnych sfer, w tym media, organy rządowe i samorządowe, szkoły, stowarzyszenia i organizacje. Redukowanie kwestii edukacji dla bezpieczeństwa jedynie do instytucji *stricte* oświatowych byłoby błędem. Współczesna pedagogika dostrzega, że we wspieranie dzieci, młodzieży i dorosłych w procesie przyswajania nowych (bądź rozwijania dotychczas istniejących) form postępowania, wiedzy, umiejętności, a także opracowywanie kryteriów ich ocen⁹ poprzez rozumianą *sensu*

⁶ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku*, Warszawa 2012.

⁷ Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, *Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2013–2020. Dokument przyjęty przez KRBRD w dniu 20.06.2013 r.*, 2013.

⁸ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. W kierunku europejskiego obszaru bezpieczeństwa ruchu drogowego. Kierunki polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2011–2020*, Bruksela, dnia 20.07.2010 r.

⁹ T. Hejnicka-Bezwińska, *Pedagogika ogólna*, Warszawa 2008, s. 493.

largo działalność edukacyjną, wychowawczą i profilaktyczną powinny być zaangażowane także podmioty spoza sektora edukacyjnego. Każdy organizm państwowy traktuje szeroko pojmowane kwestie bezpieczeństwa jako priorytet, a zapewnienie bezpieczeństwa na terytorium kraju pozostaje podstawową funkcją państwa¹⁰. Dlatego w budowanie kultury bezpieczeństwa poprzez edukację winny angażować się wszystkie agendy państwa. Funkcjonariusze służb takich jak policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe, a także Inspekcja Transportu Drogowego z racji wykonywanych na co dzień zadań i zdobytych doświadczeń, potrafią opracować i przedstawić programy prewencyjno-edukacyjne dostosowane do aktualnych wyzwań i potrzeb bezpieczeństwa.

Warunkiem *sine qua non* budowania kultury bezpieczeństwa narodowego pozostaje pobudzenie świadomości społecznej i poczucia współodpowiedzialności każdej jednostki ludzkiej za szeroko rozumiane bezpieczeństwo¹¹. Świadomość ta determinuje zaangażowanie służb bezpieczeństwa publicznego w konkretne działania na wszystkich poziomach. Inspekcja Transportu Drogowego, jako część administracji rządowej, angażuje się w akcje informacyjne i edukacyjne ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Wymienione powyżej krajowe i międzynarodowe strategie poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego akcentują współodpowiedzialność wszystkich podmiotów szeroko rozumianej infrastruktury społecznej i państwowej oraz konieczność wzmożenia ich współpracy. Inspekcja Transportu Drogowego jest jednym z interesariuszy międzynarodowych i krajowych strategii harmonizacji ruchu drogowego i poprawy bezpieczeństwa jego uczestników. Wśród ustawowych zadań tej formacji nie wskazano *expressis verbis* działań edukacyjnych. Należy jednak zauważyć, że jako część administracji bezpieczeństwa publicznego, jest ona współodpowiedzialna za kształtowanie świadomości społecznej i promowanie kultury bezpieczeństwa – nie może więc pozostać na tym polu bierna. Prowadzone przez Inspekcję Transportu Drogowego działania edukacyjne można podzielić na:

¹⁰ J. Koral, J. Łodzińska, *Bezpieczeństwo ludzi i środowiska*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa. Wymiar ontologiczny i aksjologiczny*, A. Wawrzusiszyn, J. Grzyb (red.), Ełk 2014, s. 26.

¹¹ W. Horyń, *Edukacja dla bezpieczeństwa a środowisko lokalne*, [w:] *Edukacja a bezpieczeństwo w różnych wymiarach i kontekstach. Formacje militarne i paramilitarne wobec wyzwań edukacyjnych*, B. Wiśniewska-Paź (red.), Wrocław 2015, s. 219.

1. edukację dla bezpieczeństwa ruchu drogowego wśród dzieci i młodzieży;
2. pogłębianie wiedzy fachowej wśród kierowców i pracowników branży TSL¹²;
3. kampanie edukacyjne i społeczne adresowane do wszystkich uczestników ruchu.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY

Człowiek, będąc istotą społeczną, aby prawidłowo się rozwijać, musi czerpać od innych pewne wzory zachowań i wartości¹³. Stąd też potrzeba edukowania i wskazywania prawidłowych wzorców, szczególnie wśród najmłodszych członków społeczności. By edukacja była skuteczna, należy rozpoczynać ją możliwie najwcześniej. Nie inaczej jest w kwestiach bezpieczeństwa. W celu odpowiedniego przygotowania jednostki ludzkiej do życia w społeczeństwie konieczne jest właściwe informowanie jej o zagrożeniach i wyrabianie prawidłowych nawyków już na tym etapie rozwoju psychospołecznego, jakim jest dzieciństwo. Jak podkreśla Alvin Gajadhur, Główny Inspektor Transportu Drogowego:

Działania profilaktyczne i edukacyjne mają bezpośrednio wpływ na zwiększenie umiejętności dzieci, a tym samym na wzrost bezpieczeństwa. Uczymy dzieci dobrych praktyk w ruchu drogowym. Wiedza, którą najmłodszy zdobywają w atrakcyjnej formie poprzez uczestnictwo w organizowanych przez Inspekcję zajęciach, zaowocuje też w przyszłości. To przecież przyszli kierowcy, rowerzyści czy dorośli piesi. Ważne, żeby wiedzieli, że wiele niebezpiecznych zdarzeń to efekt działań lub zaniechań nas samych. Właściwe zachowania, kultura i szacunek na drodze to podstawowe elementy, które zapewnią nam bezpieczeństwo¹⁴.

Przy okazji udziału przedstawicieli Inspekcji Transportu Drogowego w różnych otwartych prezentacjach i piknikach rodzinnych dostrzeżono

¹² Skrót TSL pochodzi od słów *transport, spedycja, logistyka* – w ten sposób zwyczajowo określa się gałąź gospodarki zajmującą się szeroko rozumianym transportem.

¹³ A. Skrabacz, *Potrzeby ludności cywilnej w zakresie edukacji bezpieczeństwa*, [w:] *Edukacja a bezpieczeństwo w różnych wymiarach i kontekstach. Formacje militarne i paramilitarne wobec wyzwań edukacyjnych*, B. Wiśniewska-Paź (red.), Wrocław 2015, s. 63.

¹⁴ *Bezpieczeństwo na drodze. Wyjątkowa lekcja z Inspekcją Transportu Drogowego*, „TVP Warszawa”, 13.05.2019., <https://warszawa.tvp.pl/42611192/bezpieczenstwo-na-drodze-wyjatkowa-lekcja-z-inspekcja-transportu-drogowego> (dostęp: 18.03.2020).

duże zainteresowanie ich wystąpieniami wśród najmłodszych uczestników. Nakładem Głównego Inspektoratu Transportu Drogowego wydano serię komiksów edukacyjnych pt. „Przygody Krokodylka Tirka”. W publikacjach tych w przystępnej komiksowej formie zawarto treści popularyzujące podstawowe zasady bezpiecznego zachowania na drodze i w jej okolicach. Komiksowe publikacje uzupełniono edukacyjnymi grami planszowymi, które służąc zabawie, jednocześnie propagują podstawowe zasady bezpiecznego zachowania na drodze, m.in. uczyć znaczenia znaków drogowych. Wydawnictwa komiksowe i gry są bezpłatnie kolportowane wśród uczniów szkół, a także przy okazji udziału przedstawicieli Inspekcji Transportu Drogowego w różnego rodzaju targach, pokazach, imprezach branżowych. Planowane są też kolejne wydania publikacji edukacyjnych.

Działania edukacyjne Inspekcji Transportu Drogowego polegają jednak przede wszystkim na organizowaniu prelekcji dla dzieci i młodzieży. Ideą tych spotkań jest praktyczne wdrażanie młodych ludzi do przestrzegania podstawowych zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym na co dzień i ich rozumienia. Kształtowanie kultury bezpieczeństwa i świadomości, jak radzić sobie z zagrożeniami, jest istotnym walorem tego typu działań¹⁵. Zajęcia adresowane są do różnych grup wiekowych, poczynając już od przedszkolnych, a forma i tematyka spotkań uzależnione są od wieku uczestników. Treść prelekcji każdorazowo jest konsultowana z pedagogami, tak aby pozostawała dopasowana do wieku i poziomu wiedzy odbiorców z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Do prowadzenia tego rodzaju wydarzeń typowane są przede wszystkim osoby obdarzone umiejętnością łatwego nawiązywania kontaktu z daną grupą wiekową oraz zdolnością przekazywania wiedzy lub mające doświadczenie dydaktyczne. Specjalne lekcje bezpieczeństwa najczęściej organizowane są w przedszkolach i szkołach. We współpracy z Ministerstwem Zdrowia zajęcia te przeprowadzane są także w szpitalach na oddziałach dziecięcych, m.in. w Uniwersyteckim Szpitalu Dziecięcym w Krakowie, Warszawskim Szpitalu dla Dzieci przy ul. Kopernika, łódzkim Instytucie Centrum Zdrowia Matki Polki¹⁶. Inicjatorami spotkań są najczęściej nauczyciele, dyrekcje

¹⁵ B. Kaczmarczyk, P. Dobrowolski, M. Dąbrowska, *Wybrane aspekty...*, op. cit., s. 110.

¹⁶ W lipcu 2018 roku GITD w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia zapoczątkował akcję edukacyjną w placówkach szpitalnych dla przebywających tam dzieci. Zajęciom na temat bezpieczeństwa na drogach towarzyszyły prelekcje lekarzy i przedstawicieli Ministerstwa o zasadach bezpieczeństwa zdrowotnego, a prócz tradycyjnych prezentacji dla uczestników przygotowano quiz o bezpieczeństwie i higienie. W spotkaniu

przedszkoli i szkół, niejednokrotnie także sami inspektorzy, angażujący się w życie lokalnych społeczności. Inspekcja Transportu Drogowego w działaniach edukacyjnych współpracuje też z Policją, Państwową Strażą Pożarną oraz jednostkami samorządu terytorialnego¹⁷, angażuje się również w inicjatywy organizacji pozarządowych¹⁸.

Treści prezentowane na lekcjach bezpieczeństwa można pogrupować na kilka bloków tematycznych:

1. Przygotowanie do odpowiedzialnego uczestnictwa w ruchu drogowym.
2. Zasady ruchu pieszego.
3. Bezpieczeństwo podczas zabaw i wycieczek.
4. Reagowanie na zagrożenia.

Podczas zajęć inspektorzy w zależności od grupy wiekowej uczestników prezentują podstawowe znaki i sygnały drogowe, uczą prawidłowego przechodzenia przez jezdnię, zachowania podczas zdarzenia drogowego, schematu alarmowania służb ratunkowych oraz elementów pierwszej pomocy. Przypominają o konieczności noszenia odblasków, używania pasów bezpieczeństwa i kasków ochronnych. Zajęcia prowadzone są w formie wykładów uzupełnianych prezentacjami multimedialnymi z serii „Przygody Krokodylka Tirka” oraz filmami poglądowymi. Spotkania przybierają różną formę, pozostają jednak ukierunkowane na praktyczne aspekty bezpieczeństwa w życiu codziennym, drodze do szkoły itp. Dużym wyzwaniem pozostaje aktywizowanie słuchaczy. Często inspektorzy stosują w tym celu takie metody jak praca zespołowa, dyskusje lub odgrywanie scenek przez uczestników. Do inscenizacji nierzadko wykorzystywana jest maskotka Krokodylka Tirka. Dzięki temu, że słuchacze biorą aktywny udział w zajęciach, łatwiej im zrozumieć i zapamiętać przekazywane treści oraz posługiwać się nimi w różnych (typowych, jak i problemowych) okolicznościach¹⁹.

z małymi pacjentami uczestniczyła m.in. premier Beata Szydło, minister infrastruktury Andrzej Adamczyk, wiceminister zdrowia Józefa Szczurek-Żelazko oraz Główny Inspektor Transportu Drogowego Alvin Gajadhur.

¹⁷ Przykładem takich inicjatyw są realizowane na terenie Małopolski w 2019 roku programy „Bezpieczna droga do szkoły” czy „Odblaskowa szkoła”.

¹⁸ Przykładem może być zaangażowanie GITD w akcję „MOTOSERCE – motocykliści dzieciom”, organizowaną przez klub motocyklowy Ronin Riders. Por. *MOTOSERCE – motocykliści dzieciom*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 7.10.2015, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/archiwum-aktualnosci/szczegoly/news/motoserce-motocykliscidzieciom/> (dostęp: 20.02.2020).

¹⁹ A. Zellma, E. Wiszowaty, *O Policję bliższą ludziom. Inspiracje pedagogiczne w służbie funkcjonariuszy*, Szczytno 2017, s. 276.

Inspektorzy omawiają przykłady lekkomyślności i nieodpowiedzialnych zachowań na drodze, wskazują wpływ indywidualnych postaw na bezpieczeństwo całej społeczności, akcentują rolę poszanowania prawa i porządku publicznego. Podczas zajęć organizowanych dla najmłodszych uczestników wykorzystywane jest także tzw. miasteczko komunikacyjne – specjalna makieta ze znakami drogowymi, symulatorami sygnalizacji świetlnej, skrzyżowań oraz przejść dla pieszych. Bawiąc się w miasteczku pod okiem inspektorów i nauczycieli, dzieci uczą się prawidłowych zachowań. Dodatkową atrakcją są prezentacje pojazdów – mobilnych jednostek kontrolnych, inspekcyjnych motocykli oraz wyposażenia osobistego inspektorów.

Gdy w związku z sytuacją epidemiologiczną zawieszono naukę w szkołach²⁰, Inspekcja Transportu Drogowego zaangażowała się w akcję „Uczymy się w domu”, udostępniając na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Transportu Drogowego²¹ materiały projektu edukacyjnego „Bezpieczna Szkoła Krokodylka Tirka”. W specjalnie przygotowanej zakładce „Edukacja” znalazły się filmy animowane, gry i komiksy edukacyjne, krzyżówki oraz rebusy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym. Najnowszą próbą zaangażowania najmłodszych w problematykę bezpieczeństwa jest tematyczny konkurs plastyczny. W Europejskim Dniu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, 6 maja 2020 roku ogłoszono konkurs plastyczny „Jestem bezpiecznym uczestnikiem ruchu drogowego”²².

Od niedawna Inspekcja Transportu Drogowego bierze także udział w pokazowych zajęciach organizowanych w szkołach średnich o profilu logistycznym²³. Branża TSL jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się gałęzi gospodarki, powstaje coraz więcej ośrodków szkolących

²⁰ Z dniem 12 marca 2020 roku decyzją Ministra Edukacji Narodowej do odwołania zawieszono prowadzenie zajęć dydaktyczno-wychowawczych w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych zarówno publicznych, jak i niepublicznych. W zastępstwie uruchomiono nauczanie zdalne za pomocą Internetu.

²¹ Strona internetowa Głównego Inspektoratu Transportu Drogowego dostępna jest pod adresem: gitd.gov.pl.

²² *Europejski Dzień Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego – konkurs plastyczny*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 6.05.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosci/artukul/news/europejski-dzien-bezpieczenstwa-ruchu-drogowego-konkurs-plastyczny/> (dostęp: 18.03.2020).

²³ Przykładem takiej działalności jest trwająca współpraca z Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego w Andrychowie oraz Powiatowym Zespołem Nr 6 Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Brzeszczach.

przyszłe kadry transportu. Nauczyciele przedmiotów zawodowych wskazują na potrzebę większego zaangażowania praktyków w proces edukacji zawodowej, stąd też pomysł, by organizować zajęcia z udziałem inspektorów transportu drogowego jako uzupełnienie wiadomości przekazywanych na przedmiotach specjalistycznych. Funkcjonariusze specjalizujący się w kontroli przewozów drogowych posiadają szeroką wiedzę z zakresu prawidłowego organizowania i wykonywania transportu drogowego osób i rzeczy. W szczególności dotyczy to kwestii związanych z prowadzeniem działalności przewoźnika drogowego, pośrednictwem przy przewozie rzeczy, czasem pracy kierowców, użytkowaniem tachografów. Inspektorzy wskazują dobre praktyki, odwołując się do konkretnych przykładów popartych własnym doświadczeniem. Bardzo wartościowy jest tu element łączenia teorii z praktyką²⁴. W trakcie takich zajęć wykorzystywane są tzw. metody nauczania problemowego²⁵, pozwalające wskazać możliwość wykorzystania zdobytej wiedzy teoretycznej w konkretnej sytuacji. Pierwszym etapem jest sformułowanie problemu (np. przewóz określonego ładunku w określonym czasie), drugim – poszukiwanie przez uczestników pomysłów jego rozwiązania, po czym wybór najlepszego i formułowanie jego uzasadnienia. Etapem końcowym jest analiza i ocena rozwiązań wskazanych przez uczestników. Prowadzący wraz z pedagogami wskazują, które propozycje można uznać za wartościowe z punktu widzenia zgodności z obowiązującym prawem, bezpieczeństwem i ekonomii procesu transportowego. Jeżeli jest to konieczne, wypowiedzi uzupełnia się poprzez podanie dodatkowych argumentów²⁶. Zasadniczą zaletą takich rozwiązań jest łączenie wiedzy teoretycznej nabywanej w toku nauczania szkolnego z praktyką, a także włączenie uczniów do czynnej dyskusji. Dzięki tego typu spotkaniom adepci branży transportowej mogą poznać przepisy i ich bieżącą interpretację praktyczną z najlepszego dostępnego źródła.

Podczas tego typu prelekcji inspektorzy nie tylko dzielą się swoją fachową wiedzą z przyszłymi pracownikami branży TSL, lecz także omawiają zasady bezpieczeństwa ruchu drogowego i transportu. Duża część uczniów szkół ponadpodstawowych już w trakcie edukacji uzyskuje uprawnienia do kierowania pojazdami, pozostali w większości planują

²⁴ Rolę tego zabiegu podkreślają pedagodzy. Por. A. Zellma, E. Winszowaty, *O Policję...*, op. cit., s. 274–285.

²⁵ Por. S. Zembski, *Nauczanie problemowe w praktyce*, „Zeszyty Naukowe. Quality. Production. Improvement” 2018, no. 2(9), DOI: 10.30657/qpi.2018.09.13, s. 177–187.

²⁶ A. Zellma, E. Wyszowaty, *O Policję...*, op. cit., s. 284–285.

uzyskanie uprawnień w najbliższym czasie. Podczas prelekcji dla tej grupy wiekowej inspektorzy zwracają szczególną uwagę na niebezpieczeństwa związane z kierowaniem pod wpływem alkoholu i substancji psychoaktywnych²⁷. Jak wskazują badania, młodzi kierowcy stanowią znaczny procent sprawców wypadków drogowych²⁸, stąd też szczególna potrzeba edukowania młodzieży w kwestiach odpowiedzialnego uczestnictwa w ruchu drogowym. W tej grupie wiekowej istotnym wyzwaniem pozostaje akcentowanie poczucia odpowiedzialności i poszanowania prawa. Nietrzeźwi kierujący to od lat jeden z poważniejszych problemów rzutu-jących na bezpieczeństwo ruchu drogowego w Polsce. W ostatnich latach obserwuje się także niebezpieczne zjawisko stosowania przez kierujących środków psychoaktywnych, narkotyków, leków i tzw. dopalaczy. Dlatego konieczna jest edukacja w tym względzie, wskazanie na niebezpieczeństwa związane z patologicznymi zachowaniami na drodze. Inspektorzy omawiają przykłady zdarzeń drogowych i ich tragiczne skutki, zwracając szczególną uwagę na aktywność uczestników. Zachęcają do zadawania pytań, dyskusji, wskazywania własnych doświadczeń. Tego typu działania mają kształtować prawidłowe postawy wśród młodzieży i przyczyniać się do promocji bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Zajęcia organizowane w szkołach i przedszkolach cieszą się niezmiennie znacznym zainteresowaniem, o czym może świadczyć duża liczba zaproszeń ze strony szkół i instytucji. Niektóre placówki odwiedzane są cyklicznie.

DZIAŁANIA EDUKACYJNE DLA TRANSPORTU, LOGISTYKI I SPEDYCJI

„[K]ultura bezpieczeństwa, charakterystyczna dla poszczególnych społeczeństw, nie jest tylko odzwierciedleniem troski o życie i zdrowie

²⁷ W ramach współpracy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym Inspekcja włączyła się w profilaktykę uzależnień, m.in. poprzez udział w realizowanej od 2019 roku akcji „Wrzuć bieg na zdrowie”. Podczas prelekcji inspektorzy informują o niebezpieczeństwach związanych z tzw. nowymi narkotykami.

²⁸ Statystyki z 2017 i 2018 roku wskazują, że grupą charakteryzującą się niezmiennie najwyższym wskaźnikiem wypadków drogowych na 10 tys. populacji pozostają kierujący, którzy nie ukończyli 25 roku życia. Dane: Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2017 roku*, Warszawa 2018, <http://statystyka.policja.pl/download/20/273613/Wypadki2017.pdf> (dostęp: 18.02.2020); Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2018 roku*, Warszawa 2019, <http://statystyka.policja.pl/download/20/308515/Wypadki2018.pdf> (dostęp: 18.02.2020).

pracowników czy też uczestników ruchu drogowego, ale jest czynnikiem kształtującym ogólne postawy wobec życia i zdrowia, podzielane przez członków danego społeczeństwa i wpływającym na postępowanie w pracy i poza pracą²⁹. Niezwykle dynamiczny rozwój transportu drogowego, zmieniające się przepisy prawne rodzą konieczność ciągłego pogłębiania wiedzy wśród pracowników branży TSL. Realizowany przez szkoły zawodowe i technika program pod pewnymi względami nie jest adekwatny do występujących aktualnie wyzwań. Niestety dotyczy to także programu kursu kwalifikacji wstępnej do przewozu osób lub rzeczy³⁰, który pomimo rozbudowanej struktury w znikomym stopniu porusza kwestie bezpieczeństwa. Problemem od lat pozostaje stan wiedzy kierowców i pracowników branży. Ich niska świadomość sprzyja rozwijaniu zachowań patologicznych.

Dzięki swojemu autorytetowi przedstawiciele Inspekcji Transportu Drogowego zapraszani są na wydarzenia inicjowane przez organizacje z branży transportowej zrzeszające przewoźników, spedytorów i logistyków. W wielu przypadkach Główny Inspektorat Transportu Drogowego obejmuje patronat honorowy nad takimi imprezami, na których poruszane są tematy ważne dla środowiska, wśród nich także kwestie bezpieczeństwa. Inspektorzy prowadzą wykłady oraz konsultacje dotyczące przepisów prawnych regulujących zasady prowadzenia transportu drogowego osób i rzeczy. Najczęściej prelekcje dotyczą czasu pracy kierowców, zabezpieczenia ładunków, transportu towarów niebezpiecznych i odpadów. Poruszane są kwestie dotyczące nie tylko zagadnień prawnych, ale także codziennej praktyki i konkretnych przypadków. Od kilku lat Inspekcja Transportu Drogowego szczególnie nacisk kładzie na eliminowanie fałszowania zapisów urządzeń rejestrujących, a także przeciwdziałanie degradacji infrastruktury drogowej przez przeciążone pojazdy. Oba te zjawiska pozostają szczególnie groźne w kontekście bezpieczeństwa na drogach. Rolą Inspekcji jest wskazanie zagrożeń z tym związanych i możliwych konsekwencji naruszeń przepisów. Bazując na wiedzy i doświadczeniu,

²⁹ K. Jamróz, *Koncepcje kształtowania bezpieczeństwa ruchu drogowego. Część 1. Przegląd koncepcji kształtowania bezpieczeństwa ruchu drogowego*, „Drogownictwo” 2012, nr 12, s. 398.

³⁰ Trwają prace nad zmodyfikowaniem programu kursów kwalifikacji wstępnej. Obecnie minimum programowe obejmuje m.in. umiejętność zapewnienia bezpieczeństwa w związku z przewożonym towarem, umiejętność zapewnienia bezpieczeństwa pasażerom, umiejętność bezpiecznego mocowania ładunku. Zob. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (tj. Dz. U. 2019 poz. 2140).

inspektorzy wspierają kształtowanie odpowiedzialnej postawy wśród pracowników branży transportowej.

Specjaliści z branży to wyjątkowo wymagające grono słuchaczy. Wiele kwestii pojawiających się podczas takich spotkań wywołuje ożywioną dyskusję. Omawiając konkretne problemy w powiązaniu z analizą rozwiązań prawnych obowiązujących na terenie Polski i Unii Europejskiej, inspektorzy posługują się wspomnianą już metodą nauczania problemowego. W tego typu spotkaniach funkcjonariusze nie występują z pozycji organu kontroli wymuszającego poszanowanie prawa za pomocą represji i kar. Starają się unikać natarczywego pouczenia i moralizowania, odwołują się do swoich doświadczeń oraz poczucia odpowiedzialności słuchaczy. Najczęściej skupiają się na oddziaływaniu przez przekonywanie, czyli wskazywanie wszelkich argumentów przemawiających za wyborem prospołecznego zachowania³¹. Aktywnie włączają się także w prewencję wypadkową.

Podczas prelekcji prezentowane są również materiały z kontroli i zdarzeń drogowych oraz analizowane są przyczyny wypadków drogowych. Odwołując się do konkretnych zdarzeń, inspektorzy zwracają uwagę na niebezpieczne praktyki i zachowania. Tego typu prezentacje ukierunkowane są na wskazanie zagrożeń, a także tragicznych skutków zaniedbań. Takie obrazowe przykłady mają oddziaływać na wyobraźnię i świadomość uczestników. Wskazywanie konkretnych ryzykownych zachowań pobudza uczestniczących do myślenia konkretno-wyobrażeniowego, opierającego się m.in. na opiniach i spostrzeżeniach³². Inspektorzy podczas spotkań wielokrotnie podkreślają także rolę poszanowania prawa oraz postaw prospołecznych.

Nową i szczególnie formą działalności są debaty organizowane przez Główny Inspektorat Transportu Drogowego. Przykładem może być debata ekspercka „Bezpieczeństwo ruchu drogowego. Perspektywa zmian”, zorganizowana 8 stycznia 2020 roku, podczas której eksperci z różnorodnych środowisk: naukowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, a także dziennikarze, i przedstawiciele służb dyskutowali o poprawie bezpieczeństwa na polskich drogach³³. Świadomość dynamiki postępu

³¹ A. Dobieszewski, *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 163.

³² W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1998, s. 278.

³³ W debacie wzięli udział m.in.: minister infrastruktury, przedstawiciele Instytutu Transportu Samochodowego, Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Komendy Głównej Policji, Politechniki Krakowskiej, Warszawskiej i Gdańskiej, portalu internetowego brd24.pl, Stowarzyszenia Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach i Kolizjach

i rozwoju cywilizacyjnego wymusza poszukiwanie nowych rozwiązań. Tego typu spotkania i dyskusje w gronie ekspertów pozwalają artykułować potrzeby i wizje przyszłych działań.

Od lat Inspekcja Transportu Drogowego otacza swoim patronatem honorowym wiele branżowych spotkań i targów, rokrocznie jest to kilkanaście krajowych i międzynarodowych wydarzeń tego typu. Wśród najważniejszych są: Dni Transportu, Targi Transportu i Spedycji TRANSPORTEK, Master Truck Show, Warsaw Motor Show. W 2020 roku Główny Inspektorat Transportu Drogowego objął patronatem Międzynarodowe Targi Transportu Zbiorowego TRANSEXPO i Targi Polska Pomoc Drogowa HOL-EXPO³⁴. Stoiska Inspekcji cieszą się nie słabnącym zainteresowaniem. Przede wszystkim kierowcy, ale także przedsiębiorcy i spedytorzy chętnie zasięgają opinii inspektorów, zadają pytania i opisują swoje problemy. Uwagę przykuwają także prezentacje dotyczące funkcjonowania urzędów rejestrujących systemu CANARD³⁵. Popularność stoiska inspekcyjnego dowodzi potrzeby uczestnictwa funkcjonariuszy w takich imprezach.

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA PROWADZONA PRZEZ INSPEKCJĘ TRANSPORTU DROGOWEGO W LATACH 2018–2020 – OMÓWIENIE

Aby pokazać dynamikę rozwoju działań Inspekcji Transportu Drogowego w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa, wspomniane wyżej aktywności zostaną rozważone w kontekście ostatnich trzech lat.

Jak wynika ze sprawozdania z działalności Biura Informacji i Promocji Głównego Inspektoratu Transportu Drogowego (GITD) za rok 2018, na adresy mailowe GITD wysłano 14 852 pytania i wiadomości. Urząd umieścił na swej stronie informacje o 337 kontrolach drogowych ze szczegółowym opisem wykroczeń, a nawet przestępstw drogowych, których dokonali kontrolowani przez inspektorów kierowcy. Odbyło się 20 wydarzeń współorganizowanych przez GITD oraz 15 spotkań pod jego patronatem.

Drogowych „Alter Ego”. Por. *Eksperci na debacie GITD*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 9.01.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosci/arttykul/news/eksperci-na-debacie-gitd/> (dostęp: 20.03.2020).

³⁴ Główny Inspektorat Transportu Drogowego wspiera TRANSEXPO i HOL-EXPO, „Targi Kielce”, 8.04.2020, <https://www.targikielce.pl/o-firmie/aktualnosci/glowny-inspektorat-transportu-drogowego-wspiera-transexpo-i-hol-expo,13297> (dostęp: 30.04.2020).

³⁵ CANARD – Centrum Automatycznego Nadzoru nad Ruchem Drogowym.

Dziennikarze skierowali 300 pytań do władz instytucji, a liczba polubień na oficjalnym koncie Inspekcji na portalu Facebook osiągnęła 30 tys. W ramach lekcji bezpieczeństwa w 2018 roku wyedukowano aż 1590 najmłodszych uczestników ruchu drogowego³⁶, w tym 120 dzieci w wieku 4–13 lat w szpitalach.

Do wielu działań podejmowanych przez GITD w sierpniu 2018 roku dołączyła kampania prewencyjna „Z kulturą w drodze”, realizowana we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Głównym celem kampanii było propagowanie wśród uczestników ruchu drogowego kulturalnych zachowań i dobrych praktyk, które mają wpływ na bezpieczeństwo w ruchu drogowym. Akcję podjęto w związku z trwającymi wakacjami, podczas których istotnie zwiększa się liczba wypadków i niebezpiecznych zdarzeń drogowych. Jej ambasadorami zostali aktorzy: Marcin Kwaśny, Andrzej Mastalerz, Jerzy Zelnik, Dariusz Kowalski oraz muzycy Paweł i Łukasz Golcowie³⁷.

W 2019 roku GITD udzielił patronatu 25 wydarzeniom oraz organizował bądź współorganizował 17 konferencji i briefingów dotyczących m.in. bezpiecznych ferii, akcji ważenia pojazdów, półmetka wakacji³⁸. Ponad dwukrotnie wzrosło też zapotrzebowanie ze strony szkół na kluczowy projekt edukacyjny GITD „Bezpieczna Szkoła Krokodylka Tirka”. O ile w roku 2018 lekcje odbywały się głównie na Mazowszu, o tyle w 2019 zyskały popularność również w innych częściach Polski, w tym w małych miejscowościach (np. w Czachówku, Gliniance, Łajsku, Pęclinie). Efektem wzmoczonych działań w tym zakresie względem roku ubiegłego było wyedukowanie aż 4191 małych adeptów ruchu drogowego³⁹. Rok 2019 zaowocował wzrostem liczby dzieci przeszkolonych w szpitalach do 140. Lekcje w szkołach i szpitalach odbywały się przy udziale gości specjalnych, np. ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego czy marszałka Senatu Stanisława Karczewskiego⁴⁰.

³⁶ GITD, *Sprawozdanie z działalności Biura Informacji i Promocji 05.02.2018–31.12.2018*, s. 8–11.

³⁷ Ibidem, s. 12–13.

³⁸ GITD, *Sprawozdanie z działalności Biura Informacji i Promocji 01.01.2019–31.12.2019*, s. 16–17, 27.

³⁹ Ibidem, s. 5–8.

⁴⁰ Ibidem, s. 7–8.

Rok 2020 zaowocował istotną zmianą strategii działań edukacyjnych⁴¹. Wymusiła ją ogólnoswiatowa pandemia koronawirusa SARS-COV-2 wywołująca chorobę COVID-19. Restrykcje wprowadzone przez polski rząd pod koniec I kwartału 2020 roku spowodowały, że nauka w szkołach odbywała się zdalnie, nie było więc możliwości przeprowadzenia stacjonarnych lekcji bezpieczeństwa. Mimo sytuacji epidemicznej prowadzone były działania popularyzujące i propagujące bezpieczeństwo, takie jak np. akcja „Bezpieczny autokar”. Kampanie wymagające bezpośredniego uczestnictwa dzieci i młodzieży przeniosły się do internetu. GITD utworzyło akcję #uczynysięwdomu, aby dać najmłodszym użytkownikom dróg namiastkę lekcji bezpieczeństwa z Krokodylkiem Tirkiem. Przygotowano krzyżówki, krótkie filmy, kolorowanki, rebusy i gry planszowe, które pozwalają dzieciom uczyć się przepisów ruchu drogowego bez wychodzenia z domu⁴².

Najnowszą inicjatywą GITD związaną z nauką zdalną są lekcje online prowadzone w czasie rzeczywistym z wykorzystaniem atrakcyjnych dla dzieci form multimedialnych⁴³. Interaktywne zajęcia online mają zastąpić tradycyjne lekcje bezpieczeństwa i stanowić uzupełnienie zajęć szkolnych prowadzonych w formie zdalnej. Zainteresowanie uczestnictwem w projekcie edukacyjnym #uczynysięzTirkiem wyraziła Pierwsza Dama, Agata Kornhauser-Duda.

WNIOSKI

Wskazuje się, że straty powstałe z powodu przedwczesnych zgonów, inwalidztwa, a także absencji chorobowej powodowanej przez zdarzenia drogowe, liczone w wielkościach niewytworzonego dochodu narodowego, przewyższają wielkość wydatków budżetu na opiekę zdrowotną i pomoc społeczną⁴⁴. Dlatego konieczne wydaje się podejmowanie możliwie wielu inicjatyw służących poprawie bezpieczeństwa na drogach. Jak wskazuje B. Buzan,

⁴¹ W momencie opracowywania niniejszego artykułu nie jest jeszcze dostępne sprawozdanie z działań Biura Informacji i Promocji GITD za rok 2020, gdyż jego publikacja planowana jest na pierwsze półrocze 2021 roku.

⁴² *e-szkoła Krokodylka Tirka*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 7.04.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/archiwum-aktualnosci/szczegoly/news/e-szkola-krokodylka-tirka/> (dostęp: 20.11.2020).

⁴³ *O edukacji brd z Pierwszą Damą*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 20.11.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosci/artukul/news/o-edukacji-brd-z-pierwsza-dama/> (dostęp: 20.11.2020).

⁴⁴ Z. Łukasik, J. Bril, D. Bril, *Zagrożenia związane z transportem drogowym*, „Autobusy: Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe” 2013, R. 14, nr 3, s. 51.

„[s]amo już słowo »bezpieczeństwo« zwiększa doniosłość naznaczonych nim instytucji i inicjatyw”⁴⁵, dlatego wszelkie działania służące pogłębianiu kultury bezpieczeństwa należy uznać za wartościowe. Rozwinięta świadomość społeczna zagrożeń związanych z ruchem drogowym stanowi istotny element kultury bezpieczeństwa jednostek i społeczeństwa. Koherentny system bezpieczeństwa, a także umiejętności i wiedza indywidualna poszczególnych obywateli stanowią najważniejszy gwarant poczucia bezpieczeństwa państwa⁴⁶. Bezsprzecznie to właśnie człowiek ma nieporównywalnie dominujące znaczenie dla istnienia bezpieczeństwa⁴⁷, stąd potrzeba kształtowania odpowiedniej świadomości jednostek i społeczeństwa.

Budowa kultury bezpieczeństwa w ruchu drogowym pozostaje wyzwaniem dla wszelkich instytucji i organizacji życia społecznego, a edukacja dla bezpieczeństwa powinna być jednym z filarów ich działań. Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni wymaga zaangażowania wielu podmiotów. Realizując swoją misję, Inspekcja Transportu Drogowego aktywnie włącza się w ten proces. Rozbudowana działalność edukacyjna i prewencyjna tej formacji wynika z szeroko rozumianej odpowiedzialności społecznej. Aktywność w działaniach prewencyjnych, akcjach, kampaniach i programach o charakterze edukacyjnym służy także kształtowaniu autorytetu i pozytywnego wizerunku Inspekcji Transportu Drogowego. Edukacja dotycząca szeroko rozumianego ruchu drogowego prowadzona w szkole ma szansę wpłynąć na zmniejszenie liczby wypadków jedynie w powiązaniu z innymi działaniami⁴⁸, stąd istotna jest aktywność zarówno na płaszczyźnie edukacyjnej, jak i prewencyjnej oraz kontrolnej.

Natężenie ruchu drogowego i jego charakterystyka pozostaje bardzo zróżnicowana. Inne zagrożenia występują w obszarach miejskich, silnie zurbanizowanych, z innymi mamy do czynienia w rejonach wiejskich. Niezmienna pozostaje jednak potrzeba informowania o tych zagrożeniach i konieczność wprowadzenia działań prewencyjnych, a także zapewnienie odpowiedniej edukacji. Mowa zarówno o podnoszeniu poziomu kształcenia kierowców zawodowych, jak i zapoznawaniu z przepisami drogowymi młodszych i najmłodszych członków społeczeństwa – przyszłych kierow-

⁴⁵ B. Buzan, *People, State and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, New York 1991, s. 370.

⁴⁶ B. Kaczmarczyk, P. Dobrowolski, M. Dąbrowska, *Wybrane aspekty...*, op. cit., s. 111.

⁴⁷ J. Brylak, *Ochrona prawna bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, Warszawa 2018, s. 3.

⁴⁸ Światowa Organizacja Zdrowia, *Bezpieczeństwo pieszych. Podręcznik bezpieczeństwa drogowego dla decydentów i praktyków*, A.F. Kaźmierczak (tłum.), [b.m.w.] 2017, s. 89.

ców. Stąd konieczne wydaje się rozwijanie działań z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa we wszystkich kategoriach wiekowych. Nie bez znaczenia będzie także konsekwentne kształcenie postawy poszanowania prawa i innych uczestników ruchu drogowego.

Opisywane inicjatywy Inspekcji Transportu Drogowego z pewnością poszerzają wiedzę uczestników, wzbogacają doświadczenia, stymulują kształtowanie pożądanych w codziennym życiu umiejętności bezpiecznego zachowania. Wartością dodaną jest wykorzystanie potencjału i doświadczenia pracowników inspektoratu oraz łączenie teorii i praktyki. Również powiązanie przekazywanej podczas spotkań wiedzy teoretycznej z życiem i otoczeniem, w którym funkcjonują słuchacze, jest użyteczne i wartościowe dla codziennego funkcjonowania, jako że wykorzystuje się w ten sposób tzw. motywację pozytywną⁴⁹.

Statystyki pokazują, że Inspekcja Transportu Drogowego rokrocznie zwiększa i intensyfikuje działania na rzecz edukacji bezpieczeństwa ruchu drogowego. Rośnie liczba inicjatyw, ich najmłodszych uczestników oraz postaci świata mediów i polityki, które stają się ambasadorami kampanii. Pandemia koronawirusa zmieniła wiele w każdej dziedzinie życia społecznego, również w działalności edukacyjnej ITD, która stara się wyjść naprzeciw zmieniającym się czasom i nie rezygnuje ze swoich akcji, lecz przenosi je do Internetu. W najbliższym czasie właśnie na tej płaszczyźnie będzie się starać zaspokajać potrzeby edukacji dla bezpieczeństwa drogowego.

BIBLIOGRAFIA

- Bezpieczeństwo na drodze. Wyjątkowa lekcja z Inspekcją Transportu Drogowego*, „TVP Warszawa”, 13.05.2019, <https://warszawa.tvp.pl/42611192/bezpieczenstwo-na-drodze-wyjatkowa-lekcja-z-inspekcja-transportu-drogowego> (dostęp: 18.03.2020).
- Brylak J., *Ochrona prawna bezpieczeństwa w ruchu drogowym*, Warszawa 2018.
- Buzan B., *People, State and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, New York 1991.
- Dobieszewski A., *Przyczyny i przejawy patologii społecznej*, „Polityka i Społeczeństwo” 2004, nr 1, s. 153–166.

⁴⁹ A. Zellma, E. Wiszowaty, *O Policję...*, op. cit., s. 281.

- e-szkola Krokodylka Tirka*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 7.04.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/archiwum-aktualnosci/szczegoly/news/e-szkola-krokodylka-tirka/> (dostęp: 20.11.2020).
- Eksperci na debacie GITD*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 9.01.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosci/arttykul/news/eksperci-na-debacie-gitd/> (dostęp: 20.03.2020).
- Europejski Dzień Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego – konkurs plastyczny*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 6.05.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosci/arttykul/news/europejski-dzien-bezpieczenstwa-ruchu-drogowego-konkurs-plastyczny/> (dostęp: 18.03.2020).
- GITD, *Sprawozdanie z działalności Biura Informacji i Promocji 05.02.2018–31.12.2018*, Warszawa 2019.
- GITD, *Sprawozdanie z działalności Biura Informacji i Promocji 01.01.2019–31.12.2019*, Warszawa 2020.
- Główny Inspektorat Transportu Drogowego wspiera TRANSEXPO i HOL-EXPO*, „Targi Kielce”, 8.04.2020, <https://www.targikielce.pl/o-firmie/aktualnosci/glowny-inspektorat-transportu-drogowego-wspiera-transexpo-i-hol-expo,13297> (dostęp: 30.04.2020).
- Goniewicz M., Goniewicz K., *Wypadki drogowe w Polsce – czynniki sprawcze i zapobieganie*, „Bezpieczeństwo Pracy: Nauka i Praktyka” 2010, nr 9, s. 14–17.
- Hejnicka-Bezwińska T., *Pedagogika ogólna*, Warszawa 2008.
- Horyń W., *Edukacja dla bezpieczeństwa a środowisko lokalne*, [w:] *Edukacja a bezpieczeństwo w różnych wymiarach i kontekstach. Formacje militarne i paramilitarne wobec wyzwań edukacyjnych*, B. Wiśniewska-Paź (red.), Wrocław 2015.
- Jamróż K., *Koncepcje kształtowania bezpieczeństwa ruchu drogowego. Część 1. Przegląd koncepcji kształtowania bezpieczeństwa ruchu drogowego*, „Drogownictwo” 2012, nr 12, 393–399.
- Kaczmarczyk B., Dobrowolski P., Dąbrowska M., *Wybrane aspekty edukacji dla bezpieczeństwa*, Toruń 2018.
- Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2017 roku*, Warszawa 2018, <http://statystyka.policja.pl/download/20/273613/Wypadki2017.pdf> (dostęp: 18.02.2020).
- Komenda Główna Policji, Biuro Ruchu Drogowego, *Wypadki drogowe w Polsce w 2018 roku*, Warszawa 2019, <http://statystyka.policja.pl/download/20/308515/Wypadki2018.pdf> (dostęp: 18.02.2020).

- Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. W kierunku europejskiego obszaru bezpieczeństwa ruchu drogowego. Kierunki polityki bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2011–2020*, Bruksela, dnia 20.07.2010 r.
- Koral J., Łodzińska J., *Bezpieczeństwo ludzi i środowiska*, [w:] *Edukacja dla bezpieczeństwa. Wymiar ontologiczny i aksjologiczny*, A. Wawrzusiszyn, J. Grzyb (red.), Ełk 2014.
- Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, *Narodowy Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego 2013–2020. Dokument przyjęty przez KRBRD w dniu 20.06.2013 r.*, 2013.
- Łukasik Z., Bril J., Bril D., *Zagrożenia związane z transportem drogowym*, „Autobusy: Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe” 2013, R. 14, nr 3, s. 45–57.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 roku*, Warszawa 2012.
- MOTOSERCE – *motocykliści dzieciom*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 7.10.2015, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/archiwum-aktualnosc/szczegoly/news/motoserce-motocyklisci-dzieciom/> (dostęp: 20.02.2020).
- O *edukacji brd z Pierwszą Damą*, „Główny Inspektorat Transportu Drogowego”, 20.11.2020, <https://gitd.gov.pl/dla-mediow/aktualnosc/arttykul/news/o-edukacji-brd-z-pierwsza-dama/> (dostęp: 20.11.2020).
- OECD, *Road Transport Research. Road Safety Principles and Models: Review of Descriptive, Predictive, Risk and Accident Consequence Models*, OCDE/GD(97)153, Paris 1997.
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Warszawa 1998.
- Polska Izba Ubezpieczeń, *Strategia poprawy bezpieczeństwa drogowego w Polsce*, Warszawa 2017.
- Skrabacz A., *Potrzeby ludności cywilnej w zakresie edukacji bezpieczeństwa*, [w:] *Edukacja a bezpieczeństwo w różnych wymiarach i kontekstach. Formacje militarne i paramilitarne wobec wyzwań edukacyjnych*, B. Wiśniewska-Paź (red.), Wrocław 2015.
- Stefański R.A., *Bezpieczeństwo w ruchu drogowym – reko mendowane kierunki a oczekiwania społeczne*, [w:] *Komenda Główna Policji, Prewencja policji. Perspektywy i wyzwania*, Warszawa 2015, s. 21–32.

Światowa Organizacja Zdrowia, *Bezpieczeństwo pieszych. Podręcznik bezpieczeństwa drogowego dla decydentów i praktyków*, A.F. Kaźmierczak (tłum.), [b.m.w.] 2017.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (tj. Dz. U. 2019 poz. 2140).

Zellma A., Wiszowaty E., *O Policję bliższą ludziom. Inspiracje pedagogiczne w służbie funkcjonariuszy*, Szczytno 2017.

Zembski S., *Nauczanie problemowe w praktyce*, „Zeszyty Naukowe. Quality. Production. Improvement” 2018, no. 2(9), s. 177–187, DOI: 10.30657/qpi.2018.09.13.

CITE THIS ARTICLE AS:

B. Rażny, K. Domagała, *Działania edukacyjne Inspekcji Transportu Drogowego*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2021, nr 39, s. 44–64, DOI: 10.5604/01.3001.0014.9183.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2021 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow